

Latijnse taal en cultuur

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.
- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.
- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolon een Latijns woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 D

2 **maximumscore 2**

- Hij won (eerst) sympathie doordat hij de (oude) soldaten aan zijn vader herinnerde / (uiterlijk) op zijn vader leek. 1
- Hij won (na een korte tijd) sympathie door zijn (eigen) kwaliteiten/karakter/gedrag. 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

3 **maximumscore 1**

de superlativus / overtreffende trap

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer alleen geantwoord is 'diversissimas (regel 5)'.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

a

- Hannibal/Men gehoorzaamt de bevelhebber; hij/men beveelt het leger 1

b

- Gehoorzamen is wat het leger moet doen; bevelen is wat een bevelhebber doet. / In het gehoorzamen herkent het leger zich; in het bevelen herkent de bevelhebber zich. 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Zowel bij a als bij b het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

5 maximumscore 2

drie van de volgende antwoorden:

- last hebben van (extreme) hitte of kou
- van lekker eten/drinken houden (ook al heb je eigenlijk al genoeg gegeten/gedronken)
- overdag wakker zijn en 's nachts slapen
- tijd besteden aan andere zaken dan alleen maar werk en slaap
- de slaapomstandigheden optimaliseren (door een lekker matras en stilte)

Of woorden van overeenkomstige strekking.

- indien drie antwoorden juist 2
- indien twee antwoorden juist 1
- indien minder dan twee antwoorden juist 0

6 maximumscore 1

opertum (regel 15)

7 maximumscore 1

virtutes; vitia (regel 19)

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 1

In dit tekstgedeelte wordt in enkele regels een periode van drie jaar beschreven/samengevat (en is er dus versnelling / is de verteltijd dus veel korter dan de vertelde tijd); in het voorafgaande wordt een beschrijving van Hannibal gegeven (en is er dus vertraging) / wordt in (veel) meer regels beschreven wat er in die drie jaar gebeurde.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

9 maximumscore 1

Voorbeelden van een goed antwoord zijn:

- De positieve kant wordt benadrukt doordat daaraan veel meer woorden besteed worden dan aan de negatieve kant.
- De negatieve kant wordt benadrukt doordat die op het laatst genoemd wordt, waardoor de lezer die het best onthoudt.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer een antwoord is genoteerd met een steekhoudend inhoudelijk argument (in plaats van een argument op basis van de tekstopbouw), zoals 'De negatieve kant wordt benadrukt doordat Livius de positieve eigenschappen groot noemt, maar de negatieve enorm.' of 'De positieve kant wordt benadrukt doordat Livius van de positieve kant concrete voorbeelden geeft.'

Tekst 2

10 maximumscore 2

a

- Men kan beter / Ze wilden liever een vriend van de Carthagers zijn (dan een vijand).

1

b

- door de (slechte) ervaring van anderen / door het geweld dat anderen (van de kant van de Carthagers) ondervonden hadden / door de strafmaatregelen die de Carthagers tegen anderen genomen hadden.

1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

11 maximumscore 1

circumspectans/sollicitus (regel 12)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 2

- (Het imperfectum) incedebat beschrijft de achtergrond waartegen / de situatie waarin het verhaal zich afspeelt / een voortdurende situatie: hij/Hannibal marcheerde / ging voort (achteraan). 1
 - (Het praesens) petunt is een praesens historicum/dramaticum / legt de nadruk op een gebeurtenis / verlevendigt de vertelling: ze / de barbaren/vijanden vielen aan / kwamen eraan. 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Bij beide delen van het antwoord het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het deelantwoord juist zijn.

13 maximumscore 1

iugo (regel 13)

14 B

Tekst 2 en Tekst 1

15 maximumscore 1

Hannibal is zeer onbetrouwbaar / nog onbetrouwbaarder dan andere Carthagers.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'Carthagers/Puniërs zijn zeer onbetrouwbaar.'

16 maximumscore 2

a

- Voorbeelden van een goed antwoord zijn: 1
 - Hannibal trekt over de Alpen.
 - Hannibal gaat de strijd aan met de bergbewoners.
 - Hannibal geeft zich niet over terwijl hij in het nauw gedreven is.

b

- Voorbeelden van een goed antwoord zijn: 1
 - Hannibal overweegt wat het beste plan is na een argwaan wekkend aanbod van de bergbewoners.
 - In het heetst van de strijd overweegt Hannibal zijn opties: moet hij zijn infanterie laten verder trekken / afdalen?

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Afbeelding 1

17 maximumscore 2

a

- (de letter) A 1

b

- (de letter) C 1

Tekst 3

18 maximumscore 2

- (In) quem (regel 7) 1
- P. Scipioni (regel 10) 1

19 maximumscore 1

Dan zou er beweerd worden dat iemand die al gesneuveld was, op een verhoging ging staan / iets deed.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Geen scorepunt toekennen wanneer alleen geantwoord is 'Er staat dat P. Cornelius in Hispania/Spanje gesneuveld was. / P. Cornelius was gesneuveld/dood.'

20 maximumscore 3

a

- de burgers/Romeinen 1

b

- de magistraten 1

c

- Scipio zorgt dat hij (goed) gezien kan worden. / Iedereen kan Scipio zien / kijkt naar Scipio. 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 1

De vertaling van Van Rooijen-Dijkman blijft het dichtst bij het Latijn; in de vertaling van Van Gelder is het woord ratio/plus/valuisset namelijk niet / alleen impliciet weergegeven / namelijk verwerkt in het tekstelement '(Waren zij niet) verdwaasd (geweest)' (terwijl Van Rooijen-Dijkman alleen het woord nonne weggelaten heeft). / in de vertaling van Van Rooijen-Dijkman is favor/sympathie nog steeds het onderwerp (terwijl het in de vertaling van Van Gelder een bijwoordelijke bepaling is geworden).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

22 maximumscore 3

a

- de (jonge) leeftijd (van Scipio) 1
- het lot van de/Scipio's familie(leden) / het feit dat (een van) Scipio's familieleden juist in Spanje gesneuveld waren/was 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

b

- Voorbeelden van een goed antwoord zijn: 1
 - Dat zou de toehoorders bedroefd maken en hij wil ze juist weer enthousiasmeren.
 - Hij is er zelf nog te bedroefd over.
 - Hij vindt het zelf ook een bezwaar en kan er dus niets tegen inbrengen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 2

a

- Hij heeft autoriteit op grond van de functie van bevelhebber (in Spanje) / van zijn rol als proconsul (in Spanje) / van de macht over het leger (in Spanje) / van het feit dat hij verkozen is.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

1

b

- Voorbeelden van een goed antwoord zijn:
 - Hij heeft gezag op grond van zijn kunde als redenaar, want hij weet met zijn redevoering de twijfels bij de mensen weg te nemen.
 - Hij heeft gezag op grond van zijn kunde om de aandacht op zich te vestigen door op een geschikt moment op een verhoging te gaan staan.
 - Hij heeft gezag op grond van het feit dat hij zelfvertrouwen uitstraalt door zich, zo jong als hij is, kandidaat te stellen / door zich als enige kandidaat te stellen.
 - Hij heeft gezag op grond van zijn plichtsgetrouwe/moedige karakter, omdat hij ondanks dat familieleden in Spanje gesneuveld zijn, toch naar Spanje wil gaan.
 - Hij heeft gezag op grond van het feit dat iedereen het hem gunt / dat iedereen hem het bevelhebberschap gunt.

1

Algemeen

24 maximumscore 1

dat Hannibal vermoord is (door Scipio)
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- *Niet fout rekenen wanneer geantwoord is ‘Hannibal is niet vermoord (door Scipio).’*
- *Geen scorepunt toekennen wanneer alleen geantwoord is ‘Scipio nam niet de leiding, maar werd gekozen.’*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

- Kolon 25** (regel 1-2)
- 25 maximumscore 2**
P. Sempronius consul, (kolon 26), in agro Crotoniensi cum Hannibale in ipso itinere tumultuario proelio confluxit.
(De) consul P(ublius) Sempronius raakte in de streek rond Croton precies terwijl ze aan het marcheren waren in een onverwacht gevecht verwickeld met Hannibal
- Niet fout rekenen: **tumultuario proelio confluxit** raakte onverwacht(s) in een gevecht verwickeld / raakte met/door/in een onverwachte strijd in (een) gevecht verwickeld
Niet fout rekenen: **confligere** strijden/botsen
- Kolon 26** (regel 1)
- 26 maximumscore 2**
cui Bruttii provincia erat
die het woongebied van de Bruttiërs als (zijn/het) bestuursgebied had / voor wie het woongebied van de Bruttiërs het/zijn/als bestuursgebied was
- die een/zijn/het bestuursgebied van/in het woongebied van de Bruttiërs had 1
- Kolon 27** (regel 2-3)
- 27 maximumscore 2**
Agminibus magis quam acie pugnatum est.
Er werd meer/veeleer/eerder in (de) colonnes dan in (een/de) gevechtsofstelling gevochten
- Niet fout rekenen: **Agminibus** met (de) colonnes
Niet fout rekenen: **acie** met/volgens (de/een) gevechtsofstelling
Niet fout rekenen: **acies** slaglinie/slagorde/slag
magis heftiger/beter/liever 0
acies elke andere betekenis dan gevechtsofstelling/slaglinie/slagorde/slag of een synoniem daarvan 0
- Kolon 28** (regel 3)
- 28 maximumscore 1**
Romani pulsi,
De Romeinen werden/zijn verdreven/verslagen
- Kolon 29** (regel 3)
- 29 maximumscore 1**
et tumultu verius quam pugna
en eigenlijk meer in een onoverzichtelijke chaos dan (in) een/het gevecht

Vraag	Antwoord	Scores
30	<p>Kolon 30 (regel 4) maximumscore 2 ad mille et ducenti (kolon 31) interfecti. werden/zijn (er) bijna 1200 / bijna (een)duizend (en) tweehonderd soldaten gedood</p>	1 0
	<p>Niet fout rekenen: werden/zijn (er) bijna 1200 (mensen) gedood ducenti duizend ducenti een groot getal</p>	
31	<p>Kolon 31 (regel 4) maximumscore 1 de exercitu consulis van/uit het leger / de infanterie van de consul</p>	0
	<p>consulis van een consul</p>	
32	<p>Kolon 32 (regel 4-5) maximumscore 1 In castra trepide reditum, Angstig/Haastig gingen ze terug in/naar het (leger)kamp</p>	0
	<p>Niet fout rekenen: castra kwartier Niet fout rekenen: trepide chaotisch castra fort(en)/burcht(en)</p>	
33	<p>Kolon 33 (regel 5) maximumscore 2 neque oppugnare tamen ea hostes ausi. maar de vijanden waagden het niet het (kamp) / dat te bestormen / hebben het (kamp) / dat niet durven aanvallen</p>	1 1
	<p>Niet fout rekenen: neque tamen en toch niet Niet fout rekenen: oppugnare strijden tegen Niet fout rekenen: hostes ausi vertaald met enkelvoud oppugnare aanvechten/tegenwerken audere verlangen / (graag) willen</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
34	<p>Kolon 34 (regel 5-6) maximumscore 2 Ceterum (kolon 35) profectus inde, Nadat hij / de consul vervolgens daaruit/daarvandaan opgebroken/vertrokken was</p>	
	<p>Niet fout rekenen: vertaald als hoofdzin, mits door middel van ‘en’ verbonden met kolon 38</p>	
	<p>Het woord consul (kolon 38) mag hier en/of in kolon 38 vertaald zijn; een onjuiste vertaling van consul (kolon 38) moet alleen in kolon 38 aangerekend worden.</p>	
	<p>profectus voortgang/succes</p>	0
	<p>inde hierop/daarna/daardoor/daarom</p>	1
	<p>inde sindsdien</p>	0
35	<p>Kolon 35 (regel 5-6) maximumscore 2 silentio proximae noctis in/tijdens de stilte van de volgende nacht</p>	
	<p>Niet fout rekenen: silentium rust</p>	
	<p>Niet fout rekenen: proximae noctis in/tijdens de volgende nacht</p>	
	<p>silentio stilzwijgend / in stilte</p>	1
	<p>silentium elke andere betekenis dan stilte/rust of een synoniem daarvan</p>	0
	<p>nox duisternis</p>	1
	<p>nox slaap</p>	0
36	<p>Kolon 36 (regel 6-7) maximumscore 2 (kolon 38) (praemisso nuntio ad P. Licinium proconsulem nadat er een boodschap(per)/bevel vooruitgestuurd was / nadat hij van tevorens een boodschap(per)/bevel gestuurd had naar (de) proconsul P(ublius) Licinius</p>	
	<p>Niet fout rekenen: praemisso nadat er gestuurd was / (vooruit)gestuurd is/werd / nadat hij gestuurd had / (vooruit)gestuurd heeft / nadat hij (vooruit)stuurde</p>	
	<p>praemisso Er was/is/werd (vooruit)gestuurd / Hij had/heeft (van tevoren) gestuurd / Hij stuurde (van tevoren)</p>	1
	<p>praemittere bekendmaken / van tevoren zeggen</p>	1
	<p>Licinium Licinium</p>	1

Vraag	Antwoord	Scores
37	<p>Kolon 37 (regel 7) maximumscore 2 ut suas legiones admoveret) opdat hij/die zijn (eigen) legioenen liet / zou laten aanrukken / dichterbij bracht / zou brengen / (om te melden) dat hij/die zijn (eigen) legioenen moest laten aanrukken / om zijn (eigen) legioenen te laten aanrukken / dichterbij te brengen</p> <p>Niet fout rekenen: dat hij zijn legioenen liet / zou laten aanrukken / dichterbij bracht / zou brengen Niet fout rekenen: legiones troepen Niet fout rekenen: admovere erbij halen suas hun (eigen) legiones vertaald met enkelvoud</p>	<p>1 1</p>
38	<p>Kolon 38 (regel 6-7) maximumscore 1 consul (kolon 36) (kolon 37) copias coniunxit. verenigde de consul de/hun troepen/strijdkrachten</p> <p>Wanneer het woord consul in kolon 34 vertaald is, mag het hier met 'hij' weergegeven zijn; een onjuiste vertaling van consul moet alleen in kolon 38 aangerekend worden. Niet fout rekenen: copias coniunxit verbond de/die troepen (met de zijne / die van hemzelf) / voegde zijn troepen erbij</p>	
39	<p>Kolon 39 (regel 7-8) maximumscore 2 Ita duo duces, duo exercitus ad Hannibalem redierunt. Dus/Zo(doende) gingen/keerden/kwamen (er) twee aanvoerders/leiders, (en) twee legers terug naar/bij Hannibal</p> <p>Niet fout rekenen: duo beide/allebei / de twee Wanneer beide woorden duo met eenzelfde onjuiste vertaling zijn weergegeven, deze onjuiste vertaling slechts eenmaal aanrekenen. duo exercitus tweede leger redire elke andere betekenis dan teruggaan/terugkeren/terugkomen of een synoniem daarvan</p>	<p>0 0</p>
	<p>De woorden 'Nec mora dimicandi facta' zijn voorvertaald met 'Er werd niet getreuzeld om met de strijd te beginnen'.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
40	<p>Kolon 40 (regel 8-9) maximumscore 2 cum consuli duplicatae vires, (kolon 41) animos faceret. omdat het feit dat de troepenmacht verdubbeld was veel zelfvertrouwen gaf aan/voor de consul</p> <p>Niet fout rekenen: cum toen cum nadat/terwijl cum hoewel / (telkens) wanneer Wanneer consuli met dezelfde onjuiste betekenis is vertaald als in kolon 25 en/of kolon 31 en/of kolon 38, hier nogmaals aanrekenen tot een maximum van 3 scorepunten.</p>	1 0
41	<p>Kolon 41 (regel 9) maximumscore 1 Poeno recens victoria (en) de recente/verse overwinning (veel zelfvertrouwen gaf) aan/voor de Puniër / Hannibal</p>	0 0 0
42	<p>Kolon 42 (regel 9-10) maximumscore 2 In primam aciem suas legiones Sempronius induxit; Sempronius leidde/voerde zijn (eigen) legioenen (ten strijde) naar de voorste slaglinie / naar het voorste van de slaglinie / in/naar de voorhoede</p> <p>Niet fout rekenen: In primam aciem in/naar de eerste slag Niet fout rekenen: acies gevechtsofstelling Niet fout rekenen: legiones troepen acies elke andere betekenis dan slaglinie/slag/gevechtsofstelling of een synoniem daarvan suas hun (eigen) Wanneer suas op dezelfde manier onjuist is vertaald als in kolon 37, hier niet meer aanrekenen. legiones vertaald met enkelvoud Wanneer legiones op dezelfde manier onjuist is vertaald als in kolon 37, hier niet meer aanrekenen.</p>	0 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
43	<p>Kolon 43 (regel 10-11) maximumscore 2 in subsidiis locatae P. Licini legiones. (en/maar) de legioenen van P(ublius) Licinius werden/zijn in reserve gehouden</p> <p>(en/maar) hij hield de legioenen van P(ublius) Licinius in reserve Licini Licini Wanneer een dergelijke onjuistheid ook in kolon 36, hier niet meer aanrekenen. legiones vertaald met enkelvoud Wanneer legiones op dezelfde manier onjuist is vertaald als in kolon 37 en/of kolon 42, hier niet meer aanrekenen.</p>	<p>1 1 1</p>
44	<p>Kolon 44 (regel 11) maximumscore 1 (kolon 45) principio pugnae in/aan/bij het begin van het gevecht</p> <p>principium voorste gelederen / front</p>	0
45	<p>Kolon 45 (regel 11) maximumscore 2 Consul (kolon 44) aedem Fortunae Primigeniae vovit beloofde de consul (plechtig) een tempel aan/voor/van Fortuna Primigenia</p> <p>Wanneer Consul met dezelfde onjuiste betekenis is vertaald als in kolon 25 en/of kolon 31 en/of kolon 38 en/of kolon 40, hier nogmaals aanrekenen tot een maximum van 3 scorepunten. aedes kamer/huis Fortunae Primigeniae Fortunae Primigeniae Wanneer een dergelijke onjuistheid ook in kolon 36 bij Licinium en/of in kolon 43 bij Licini, hier niet meer aanrekenen. Fortunae Primigeniae aan/voor/van de godin van het levenslange succes vovere wijden</p>	<p>0 1 1 1</p>
46	<p>Kolon 46 (regel 11-12) maximumscore 2 si eo die hostes fudisset; als/wanneer hij (op) die/deze dag de vijand(en) verdreven zou hebben</p> <p>Niet fout rekenen wanneer in plaats van 'hij' is genoteerd 'zij'. Niet fout rekenen: fudisset verdreven had / verdreef / zou (kunnen / hebben kunnen) verdrijven eo opgevat als bijwoord of werkwoord</p>	0

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 30 mei te accorderen.

Ook na 30 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Livius, Ab Urbe Condita 21.4.1-10
tekst 2	Livius, Ab Urbe Condita 21.34-35.1
afbeelding 1	https://www.geocaching.com/geocache/GC6B87W_hannibals-trail-katschberg?guid=02a8db91-3566-451e-b6a3-3e8e26d630f7 , bekeken op 20 oktober 2022
tekst 3	Livius, Ab Urbe Condita 26.18.6-19.2
tekst 4	Livius, Ab Urbe Condita 29.36.4-9
vraag 23	https://www.nrc.nl/nieuws/2022/10/06/de-gezagskloof-tussen-man-en-vrouw-is-nog-niet-weg-a4144385 , bekeken op 25 oktober 2022
vraag 24	https://nl.celeb-true.com/scipio-africanus-esteemed-roman-military-general-check-this-biography , bekeken op 4 april 2023